

ตั๋วเงินเป็นตราสารเปลี่ยนมือ (negotiable instrument) ที่วางการค้าและธุรกิจต่าง ๆ ไซเป็นเครื่องมือในการชำระหนี้กันจนเป็นปกติ กฎหมายในส่วนที่เกี่ยวกับตั๋วเงินจึงได้บัญญัติวิธีการไว้เป็นพิเศษแตกต่างจากสัญญาลักษณะอื่น ๆ ทั้งนี้เพื่อให้เหมาะสมแก่ประโยชน์ที่จะใช้ ซึ่งมีข้อสังเกตเกี่ยวกับลักษณะของสัญญาตั๋วเงินดังนี้

๒.๑ ตั๋วเงินต้องทำตามวิธีการที่กฎหมายกำหนด (ข้อกำหนดและรูปแบบของตั๋วเงิน)

บทวิเคราะห์ศัพท์ของคำว่า "ตั๋วแลกเงิน" ตามมาตรา ๕๐๘ "ตั๋วสัญญาใช้เงิน" ตามมาตรา ๕๕๒ และ "เช็ค" ตามมาตรา ๕๕๗ บัญญัติจำกัดความของตั๋วเงินทั้งสามประเภทนี้ว่า "คือหนังสือตราสาร... ฯลฯ" นอกจากนี้ มาตรา ๕๐๘, ๕๕๒ และ ๕๕๗ ยังบัญญัติต่อไปว่า ตั๋วแลกเงิน ตั๋วสัญญาใช้เงิน และเช็ค ต้องมีข้อความตามที่มาตรานั้น ๆ กำหนดไว้ด้วย

ดังนั้น ตามหัวข้อที่ว่า ตั๋วเงินต้องทำตามวิธีการที่กฎหมายกำหนด ก็หมายความว่า ตั๋วเงินเป็นสัญญาชนิดที่ต้องทำเป็นหนังสือ และข้อความในหนังสือดังกล่าวที่จะมีผลเป็นตั๋วเงินต้องมีครบถ้วนตามที่กฎหมายบังคับไว้ เช่นตั๋วแลกเงิน ต้องมีรายการตามที่ มาตรา ๕๐๘ กำหนด ตั๋วสัญญาใช้เงิน ต้องมีรายการตามที่มาตรา ๕๕๒ กำหนด และเช็ค ต้องมีรายการตามที่มาตรา ๕๕๕ กำหนด หากหนังสือตราสารนั้นมีรายการขาดตกบกพร่องไปจากที่กฎหมายกำหนดแล้ว ย่อมไม่สมบูรณ์เป็นตั๋วเงิน (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๕๑๐ วรรคแรก ๕๕๔ และ ๕๕๕) เว้นแต่จะคงด้วยชอยกเว้น ตามที่กฎหมายได้บัญญัติไว้ว่า แม้ตราสารนั้นจะมีรายการขาดตกบกพร่องไป ตราสารนั้นก็สามารใช้บังคับ

เป็นตั๋วเงินได้ (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๕๑๐, ๕๒๔ และ ๕๒๕)

ข้อนำส่ง เกิดสำหรับหัวข้อนี้คือ วิธีการที่กฎหมายกำหนดให้ตั๋วเงินต้องทำเป็นหนังสือมีข้อความครบถ้วนตามที่กฎหมายบังคับนั้น เป็นแบบของสัญญาตั๋วเงินหรือไม่

ในปัญหานี้ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๕๑๐, ๕๒๔ และ ๕๒๕ บัญญัติแต่เพียงว่า "ตราสารอันมีรายการขาดตกบกพร่องไปจากที่หากระบุบังคับไว้ใน มาตรา ก่อน (มาตรา ๕๐๕, ๕๒๓ และ ๕๒๒) ย่อมไม่สมบูรณ์เป็นตั๋วเงินเท่านั้น" เช่นนี้ แสดงว่าบทบัญญัติของกฎหมายที่กำหนดให้ตั๋วเงินต้องทำเป็นหนังสือมีข้อความให้ครบถ้วน ตามที่กฎหมายบังคับไว้ นั้น มิใช่เป็นบทบัญญัติกำหนดแบบของสัญญา ตามมาตรา ๑๑๕ การ ไม่ทำตามจึงไม่ตกเป็นโมฆะไปตามมาตรา ๑๑๕ ซึ่งบัญญัติว่า "การใดมิได้ทำให้ถูกต้อง ตามแบบที่กฎหมายบังคับไว้ การนั้นเท่านั้นว่าเป็นโมฆะ"

๒.๒ ข้อความในตั๋วเงินมีผลกึ่งเฉพาะแต่ข้อความที่กฎหมายระบุให้เขียนไว้ได้

ตามที่อธิบายมาแล้วว่า ตั๋วเงินเป็นสัญญาชนิดที่ต้องทำเป็นหนังสือและหนังสือ นั้น ต้องมีข้อความครบถ้วนตามที่กฎหมายลักษณะตั๋วเงินกำหนดไว้ นอกจากนี้ประมวลกฎหมาย แพ่งและพาณิชย์ลักษณะตั๋วเงินยังวางหลักเกี่ยวกับข้อความที่สัญญาในตั๋วเงินจะตกลงกัน และเขียนลงในตั๋วเงินไว้ในมาตรา ๕๕๕ ว่า

"ข้อความอันใดซึ่งมิได้มีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายลักษณะนี้ ถ้าเขียนลงใน ตั๋วเงิน ทานว่าข้อความอันนั้นหาเป็นผลอย่างหนึ่งอย่างใดแก่ตั๋วเงินนั้นไม่" หมายความว่า ตั๋วเงินจะสมบูรณ์ก็ต้องมีข้อความไม่ขาดไปจากที่กฎหมายระบุไว้ กล่าวคือ สำหรับตั๋วแลก เงิน ก็ต้องมีข้อความตามมาตรา ๕๐๕ เป็นต้น และถ้ามีข้อความใดเกินเลยไปจากที่ กฎหมายลักษณะตั๋วเงินระบุไว้ ข้อความนั้นก็ไม่มีผลอย่างไรในตั๋วเงิน

ตัวอย่าง เช่นในกรณีตั๋วแลกเงิน ตั๋วสัญญาใช้เงิน และเช็ค ซึ่งนอกจากผู้สั่งจ่าย หรือผู้ออกตั๋ว จะได้เขียนข้อความตามกฎหมายบังคับไว้ครบถ้วนแล้ว ผู้สั่งจ่ายหรือผู้ออกตั๋ว

แล้วแต่กรณียังเขียนข้อความเดิมลงไปว่า "ที่จ่ายก็เพื่อเป็นการชำระหนี้ตามศีลธรรม"
หรือ "จ่ายให้ด้วยความรักความสงสาร" หรือ "ที่จ่ายให้ก็เพราะผู้รับเงินจะยกมรดกให้"
เป็นต้น ข้อความเหล่านี้ ถือว่าเท่ากับไม่ได้เขียนลงไป จึงหาเหตุผลบังคับอย่างไร

อนึ่ง ถ้าข้อความที่เขียนเกินไปจนถึงกับไปจำกัดตัดทอนข้อความที่ต้องเขียน
เช่น เดิมเงื่อนไขลงไปในการสั่งให้จ่ายเงิน ดังนั้นก็ยอมทำให้ข้อความที่ต้องมีเพื่อความ
สมบูรณ์ของตัวเงินนั้นขาดไป เอกสารนั้นยอมไม่สมบูรณ์เป็นตัวเงิน

เหตุที่กฎหมายลักกับละตัวเงินบัญญัติว่า ข้อความในตัวเงินจะมีผลก็เฉพาะแต่
ข้อความที่กฎหมายระบุไว้ ก็เพราะ ตัวเงินเป็นตราสารที่ใช้กันในวงการค้า และธุรกิจ
ต่าง ๆ ซึ่งต้องการความสะดวกและรวดเร็วเป็นสำคัญ กฎหมายจึงไม่ต้องการให้ผู้ที่
เข้ามาเป็นคู่สัญญาใช้เงินต้องมาเสียเวลาตรวจข้อความในตัวเงินนานเกินควร แต่
ต้องการให้คู่สัญญาแต่ละคนเสียเวลาน้อยที่สุดที่จะตรวจดูว่า ข้อความในตราสารนั้นมี
ครบถ้วนตามที่กฎหมายบัญญัติอนุญาตไว้ให้ตราสารนั้นยังคง เป็นตัวเงินที่สมบูรณ์ได้หรือไม่
เท่านั้น ด้วยเจตนารมณ์ดังกล่าว กฎหมายจึงต้องบัญญัติค้ำไว้แต่คำว่า ข้อความอื่น
นอกจากที่จำเป็นต้องมีตามที่กฎหมายบัญญัติไว้แล้วให้ถือเสมือนหนึ่งว่าไม่มีเลย เพราะ
หากยอมให้แจกแจงข้อความอื่นลงไปในตัวเงินโดยผลที่จะให้มีการผูกพันบุคคลที่เข้ามา
เกี่ยวข้องกับซื้อหรือรับโอนตัวเงินได้แล้ว บุคคลทั่ว ๆ ไปก็จะไม่นิยมใช้ตัวเงิน เพราะเกรง
ว่าอาจจะมีข้อความผูกพันบางประการที่ตนไม่ทราบมาผูกพันทำให้ตนต้องรับผิดชอบเสียหายได้
นอกจากนี้ยังอาจทำให้ผู้ที่ไม่สุจริตทั้งหลายถือโอกาสอาศัยกฎหมายเป็นเครื่องมือคดโกง
บุคคลอื่นได้อีก ซึ่งไม่เป็นธรรมอย่างยิ่ง

๒.๓ ตัวเงินโอนกันได้เป็นปกติ

ตามประวัติของตัวเงิน เราจะเห็นได้ว่าตัวเงินถือกำเนิดขึ้นมาก็คงด้วยความคิด
ของพ่อค้าระหว่างประเทศที่พยายามหาทางแก้ปัญหาว่า ทำอย่างไรจะให้มีการชำระราคา
สินค้าโดยปลอดภัย ทั้งนี้เพราะในสมัยเริ่มแรกของการใช้ตัวเงินนั้น คำว่า "เงิน" ก็คือโลหะ
ทองหรือโลหะเงินที่นำมาทำเป็นเหรียญ ซึ่งยากต่อการขนเอาไปชำระหนี้ เพราะมีน้ำหนัก

มาก ทั้งเสี่ยงต่อโจรภัย เมื่อพ่อค้าคิดเอาตั๋วแลกเงินมาใช้ โดยผู้ขายสินค้าออกตั๋วแลกเงิน
 สั่งให้ผู้ซื้อสินค้าจ่ายเงินจำนวนแน่นอนให้แก่เจ้าหนี้ของผู้ขาย หรือตัวแทนของผู้ขาย เป็นผู้รับ
 เงิน และหากผู้ทรงสิทธิในตั๋วไม่ประสงค์จะนำตั๋วไปขึ้นเป็นเงิน ก็อาจโอนตั๋วให้เจ้าหนี้ของ
 คนได้ เป็นทอด ๆ ไปจนเป็นประเพณี

ต่อมา เมื่อประเทศต่าง ๆ มีนิติบัญญัติหมายลักษณะตั๋วเงินขึ้น เป็นลายลักษณ์อักษร
 ก็ได้บัญญัติรับรองประเพณีดังกล่าวไว้ให้ตั๋วเงินโอนเปลี่ยนมือกันได้และโดยวิธีง่าย ๆ เช่น
 บทบัญญัติของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๕๓๗ ประกอบ มาตรา ๕๕๕ และ
 มาตรา ๕๕๕ บัญญัติให้ตั๋วเงินทุกฉบับถึงแม้จะมีชื่อสั่งจ่ายให้แก่บุคคล เพื่อ เขาสั่งก็ตาม
 ท่านว่ายอมโอนกันได้ด้วยสลักหลังและส่งมอบ

นอกจากนี้ตามพระราชบัญญัติตั๋วแลกเงิน ค.ศ. ๑๘๘๒ ของอังกฤษ ก็ได้บัญญัติ
 รับรองประเพณีการโอนตั๋วเงินไว้ในมาตรา ๓๑ ว่า

"Negotiation of bill

31. (1) A bill is negotiated when it is transferred from
 one person to another in such a manner as to constitute the
 transferee the holder of the bill

(2) A bill payable to bearer is negotiated by a delivery

(3) A bill payable to order is negotiated by the
 indorsement of the holder completed by delivery

(4) ... ฯลฯ"

"มาตรา ๓๑ (๑) ตั๋วเงินยอมโอนจากบุคคลหนึ่ง ไปยังบุคคลอีกคนหนึ่ง เมื่อ
 ได้โอนไปโดยลักษณะที่จะทำให้ผู้รับโอนได้ เป็นผู้ทรงตั๋วเงินนั้น

(๒) ตั๋วเงินสั่งจ่ายแก่ผู้ถือ ยอมโอนไป เพียงแต่ส่งมอบให้เท่านั้น

(๓) ตั๋วเงินสั่งจ่ายตามคำสั่งของบุคคลยอมโอนไปด้วยการ

สลักหลังและส่งมอบ

(๔) าลา "

ดังนี้ เมื่อผู้ทรงต้องการโอนตัว เงินให้กับผู้รับโอน ผู้ทรงก็เพียงแต่สลักหลัง
ตัว เงินฉบับนั้นและส่งมอบ หรือโอนโดยวิธีส่งมอบในกรณีเป็นตัวผู้ถือให้กับผู้รับโอน เช่นนี้
สิทธิในตัว เงินของผู้ทรงยอมโอนไป เป็นของผู้รับโอนโดยสมบูรณ์

อนึ่ง เมื่อนำหลักหรือวิธีการโอนสิทธิในตัว เงินดังกล่าวข้างต้นมา เปรียบ เทียบ
กับการโอนหนี้ธรรมดาแล้ว จะเห็นได้ว่า การโอนหนี้ธรรมดามีความยุ่งยากและสลับซับซ้อน
กว่าการโอนสิทธิในตัว เงิน ทั้งนี้เพราะการโอนหนี้ธรรมดานั้น ประมวลกฎหมายแพ่ง
และพาณิชย์ มาตรา ๓๐๖ บังคับว่าต้องทำเป็นหนังสือ และต้องมีคำบอกกล่าวการโอน
ไปยังลูกหนี้ หรือลูกหนี้ได้ยินยอมด้วยในการโอนนั้น และคำบอกกล่าวหรือความยินยอม
เช่นว่านี้ต้องทำเป็นหนังสือ สำหรับตัว เงินแล้วถ้าการโอนสิทธิในตัว เงินต้องกระทำอย่าง
การโอนหนี้ธรรมดา แล้วประโยชน์ที่จะได้รับจากตัว เงินแทบจะไม่มีเลย

๒.๔ เป็นข้อยกเว้นของหลักที่ว่า "ผู้รับโอนไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอน"

ดังที่อธิบายมาแล้วว่า ตัว เงินโอนกันได้ เป็นปกติ กล่าวคือ เพียงแต่สลักหลังและ
ส่งมอบหรือโอนโดยส่งมอบในกรณีเป็นตัวผู้ถือ เท่านั้น สิทธิในตัว เงินก็จะโอนไปยังผู้รับ
โอนทันที ปัญหาที่ว่า หากสิทธิในตัว เงินของผู้โอนบกพร่องหรือไม่สมบูรณ์ ผู้รับโอนจะเสีย
สิทธิในตัว เงินนั้นอย่างไรหรือไม่

ในเรื่องนี้ หลักทั่วไปในกฎหมายลักษณะหนี้ว่า "ผู้รับโอนไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอน"
กล่าวคือ ผู้รับโอนไม่มีสิทธิมากหรือน้อยกว่าผู้โอน ดังจะ เห็นได้จากบทบัญญัติของประมวล
กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๐๘ วรรค ๒ เรื่องผลของการโอนสิทธิ เรียกร้องในหนี้
อันพึงต้องชำระแก่ เจ้าหนี้โดยเฉพาะ เจาะจงว่า

"ถ้าลูกหนี้ เป็นแต่ได้รับคำบอกกล่าวการโอน ท่านว่าลูกหนี้มีข้อต่อสู้ผู้โอนก่อน
เวลาที่ได้รับคำบอกกล่าวนั้นอันใด ก็จะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้แก่ผู้รับโอนได้ฉันนั้น าลา"

ตัวอย่าง ก. ให้ ข. ยืมเงินจำนวน ๑,๐๐๐ บาท ก. โอนสิทธิเรียกร้องให้ ก.
เมื่อวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๒๓ โดย ข. ใ้รับค่าบอกกล่าวการโอนสิทธิเรียกร้องจาก ก.
แต่ปรากฏว่าสิทธิเรียกร้องนั้นขาดอายุความตั้งแต่วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๒๒ ทั้งนี้ ข. ยกข้อ
ต่อสู้อันมีอยู่ต่อ ก. ขึ้นต่อสู้ ก. ได้ ขอสำคัญข้อต่อสู้นั้นต้องมีอยู่แล้วก่อนได้รับค่าบอกกล่าว

นอกจากนี้แม้ในเรื่องกรรมสิทธิ์ก็เช่นเดียวกัน เจ้าของทรัพย์สินย่อมมีสิทธิติดตาม
และเอาคืนซึ่งทรัพย์สินของตนได้จากบุคคลที่ไม่มีสิทธิจะยึดถือไว้ (มาตรา ๑๓๓๖) ผู้รับโอน
จากผู้ที่มีชื่อเจ้าของจะอ้างสิทธิขึ้นยันเจ้าของที่แท้จริงได้ก็เฉพาะการ โอนในบางกรณีเท่านั้น
ตามที่ปรากฏใน มาตรา ๑๒๕๕, ๑๓๐๐, ๑๓๐๒, ๑๓๐๓ และ ๑๓๓๒ เป็นต้น

แต่ในเรื่องตัวเงินจำเป็นต้องให้ผู้รับโอนโดยสุจริตได้รับความคุ้มครองเป็นพิเศษ
ให้เป็นที่เชื่อได้ว่าถ้าคนทำการ โดยสุจริตแล้วจะไม่ได้รับความเสียหาย แม้ผู้โอนจะไม่มีสิทธิ
อันสมบูรณ์ในตัวเงินนั้น มิฉะนั้นแล้วการที่จะให้ตัวเงินหมุนเวียนโดยอมจะไม่ได้ผล เพราะ
คู่สัญญาในตัวเงิน (ผู้รับโอน) จะต้องเสียเวลาสอบสวนถึงความสมบูรณ์ในสิทธิของผู้โอน
ยอมจะไม่ทันความต้องการ บทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๑๒
เรื่องผลของการ โอนสิทธิเรียกร้องในหนี้อันพึงต้องชำระตามเขาสั่ง ว่า "ในมูลหนี้อันพึง
ต้องชำระตามเขาสั่ง (เช่นตัวแลกเงิน ตัวสัญญาใช้เงิน และเช็ค เป็นต้น) นั้น ลูกหนี้
จะยกข้อต่อสู้ซึ่งมีต่อเจ้าหนี้เดิม (คือผู้โอน) ขึ้นเป็นข้อต่อสู้ ผู้รับโอนโดยสุจริตนั้นหาได้ไม่
เว้นแต่ที่ปรากฏในตราสาร (คือในตัวแลกเงิน ตัวสัญญาใช้เงิน และเช็ค เป็นต้น)นั้นเอง
หรือที่ขึ้นเป็นกรรมคาสืบจากลักษณะแห่งตราสารนั้น" และมาตรา ๓๑๓ ให้ใช้บังคับตลอด
ถึงหนี้อันพึงต้องชำระแก่ผู้ถือด้วย ซึ่งหมายความว่า ในกรณีหนี้อันพึงต้องชำระตามเขาสั่ง
หรือชำระแก่ผู้ถือ เช่นตัวเงินนี้ ลูกหนี้ข้อต่อสู้ที่ตนสามารถยกขึ้นไ้ยันต่อเจ้าหนี้ผู้โอนได้
อย่างไร จะนำข้อต่อสู้นั้นไปยันผู้รับโอนโดยสุจริตไม่ได้

ตัวอย่าง ก. ออกตัวแลกเงินสั่งให้ ข. จ่ายเงิน ๑,๐๐๐ บาท แก่ ค.
ค. โอนตัวให้ ง. ง. รับโอนไว้โดยสุจริต แม้ ข. จะมีข้อต่อสู้ในทางหักกลบลบหนี้อยู่
กับ ค. หรือความผูกพันระหว่าง ก. กับ ข. จะบงการองเสื่อมเสียด้วยประการใด ข.

ก็จะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ ง. ไม่ได้ จะยกข้อต่อสู้ขึ้นยันผู้รับโอนโดยสุจริตได้ก็แต่เฉพาะ ข้อต่อสู้ที่ปรากฏอยู่ในตัวคราสาร หรือเกิดจากลักษณะของคราสารนั้นเอง เช่นตัวเงินนั้นมีข้อความไม่สมบูรณ์ หรือตัวเงินหมดอายุแล้ว เป็นต้น แต่จะยกข้อต่อสู้ออกไปจากที่ปรากฏในตัวเงิน เช่นว่า อนุญาตออกให้แลกตัวเงินครั้งนี้ หากายกขึ้นต่อสู้ผู้รับโอนโดยสุจริตได้ไม่

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ผลแห่งการโอนสิทธิเรียกร้องในหนี้อันหึ่งต้องชำระตาม เขาสิ่งนั้น เป็นบทบัญญัติยกเว้นหลักกฎหมายที่ว่า ผู้รับโอนยอมไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอน เป็นว่า ผู้รับโอนอาจมีสิทธิดีกว่าผู้โอน

ในกฎหมายลักษณะตัวเงิน ก็มีบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติยกเว้นหลักกฎหมายทั่วไปที่ว่า "ผู้รับโอนยอมไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอน" ไว้โดยเฉพาะ เช่นกันใน มาตรา ๕๐๕ วรรค ๒ และ ๓ กับมาตรา ๕๐๖

ก. กรณีตามบทบัญญัติในมาตรา ๕๐๕ วรรค ๒ และ ๓

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๕๐๕ วรรค ๒ และ ๓ บัญญัติว่า

"ถ้าบุคคลหนึ่งผู้ใดต้องปราศจากตัวเงินไปจากการครอบครอง หานว่าผู้ทรง ซึ่งแสดงให้ปรากฏสิทธิของตนในตัวเงินตามวิธีการดังกล่าวมาในวรรคก่อนนั้น หากจำเป็น ต้องสละตัวเงินไม่ เว้นแต่จะไต่มาโดยทุจริต หรือได้มาด้วยความประมาทเลินเล่ออย่าง ร้ายแรง

อนึ่ง ข้อความในวรรคก่อนนี้ ให้ใช้บังคับตลอดถึงผู้ทรงตัวเงิน ซึ่งจ่ายให้แก่ ผู้ถือด้วย" หมายความว่าถ้าผู้ใดรับตัวเงินมาโดยเป็นผู้ทรง โดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว ใคร จะมาเรียกตัวเงินคืนไปไม่ได้ แม้ผู้ที่มาเรียกคืนนั้นจะเคยเป็นผู้ทรงมาก่อน แต่ตัวหลุดมือ ไปจากผู้ที่เคยเป็นผู้ทรงมาก่อนนั้นเพราะเหตุใด ก็ตาม จะเรียกคืนไปได้ก็ต่อเมื่อผู้รับ โอนได้ตัวเงินมาด้วยความทุจริต หรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงเท่านั้น

ตัวอย่าง สำหรับมาตรา ๕๐๕ วรรค ๒

คำออกตั๋วแลกเงินสั่งให้แดงจ่ายเงินแก่เขียว เขียวโอนให้ม่วง ม่วงโอนให้ขาว แม้จะปรากฏว่าเขียวโอนตัวนั้นให้ม่วง โดยเขียวถูกกลั่นแกล้ง ถูกข่มขู่ หรือสำคัญผิด คือเขียวเป็นผู้ทรงตั๋วและต้องปราศจากตั๋วเงินไปจากมือของตน โดยโอนให้ม่วง เพราะการอันทำให้การโอนไม่สมบูรณ์ เขียวอาจเรียกตั๋วคืนจากม่วงได้ก็ตาม แต่เมื่อม่วงโอนตั๋วให้ขาวไปแล้ว เขียวจะเรียกตั๋วคืนจากขาวไม่ได้ ขาวไม่จำเป็นต้องสละตั๋วเงินนั้นคืนให้เขียว แต่ถาขาวได้ตั๋วมาโดยทุจริต เช่นรู้อยู่แล้วว่าเป็นตั๋วที่ม่วงได้มาโดยกลั่นแกล้งหรือไม่รู้เพราะความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง คือมิได้ใช้ความระมัดระวังเสียเลย ดังนี้ ขาวจะต้องคืนตั๋วให้เขียวจะยึดตัวนั้นไว้ไม่ได้

ตัวอย่าง ตามมาตรา ๕๐๕ วรรค ๓

โจทก์ฟ้องว่า จำเลยเป็นผู้สั่งจ่ายเช็คและโจทก์เป็นผู้ทรงเช็คดังกล่าว โดย จ. ได้สลักหลังและมอบให้โจทก์ โจทก์นำเช็คนี้เข้าบัญชี แต่ขึ้นเงินไม่ได้ จึงฟ้องให้จำเลยชำระเงินตามเช็ค จำเลยให้การต่อสู้ว่า จำเลยเป็นผู้สั่งจ่ายเช็คพิพาทจริงแต่ยังมีหน้าออกใช้ จ. ได้ลักเช็คดังกล่าวไป โจทก์ไม่ใช่ผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมาย ไม่มีสิทธิเรียกร้องจากจำเลย โดยจำเลยมิได้กล่าวอ้างต่อสู้ว่าโจทก์นั้น รับโอนเช็คนั้นมาโดยคบคิดกับ จ. หรือผู้หนึ่งผู้ใดเพื่อฉ้อฉลจำเลย ทั้งนี้ ต้องถือว่าโจทก์ได้รับเช็คมาโดยสุจริต การที่ จ. ฝ่ายเดียวเป็นผู้ทุจริตไม่เป็นข้อต่อสู้ที่จำเลยจะยกขึ้นไต่สวนกับโจทก์ได้ตาม มาตรา ๕๐๕ และ ๕๐๖ จำเลยจึงไม่มีสิทธินำพยานเข้าสืบถามข้อต่อสู้ เช็คพิพาทเป็นเช็คที่ออกให้แก่ผู้ถือ โจทก์เป็นผู้ถือ จึงนับได้ว่าเป็นผู้ทรง เมื่อโจทก์นำไปขึ้นเงินจากธนาคารไม่ได้ จำเลยก็ย่อมต้องมีหน้าที่ต้องใช้เงินตามเช็คนั้นให้แก่โจทก์ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๔๐/๒๕๑๔) แต่ถาโจทก์รู้อยู่แล้วว่า จ. ลักเช็คนั้นมาจากจำเลยเช่นนี้ โจทก์ย่อมได้ชื่อว่าได้เช็คนั้นมาโดยไม่สุจริต ต้องคืนให้แก่จำเลยไป

อนึ่ง นอกจากผู้ทรงคนเดิมจะแสดงให้เห็นปรากฏได้ว่าผู้รับโอน (ผู้ทรงคนปัจจุบัน) ได้ตั๋วเงินมาโดยทุจริต หรือได้มาด้วยความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงแล้ว หากปรากฏว่าเมื่อใดลายมือชื่อ ในตั๋วเงินเป็นลายมือชื่อปลอมก็ตี เป็นลายมือชื่อลงไว้โดยปราศจาก

อำนาจก็ ทานว่าลายมือชื่อปลอมหรือลง โดยปราศจากอำนาจ เช่นเห็นเป็นอันไซ้ไม่ได้เลย ใครจะกล่าวอ้างลายมือชื่อ เช่นนั้นเพื่อเรียกร้องสิทธิตามตัวเงิน หรือทำให้คนหลุกพันจากหนี้สินตามตัวเงิน หรือเพื่อบังคับการใช้เงินเอาแก่คู่สัญญาแห่งตัวนั้นคนใดคนหนึ่งก็ ทานว่าไม่อาจจะกระทำไ้เป็นอันขาด เว้นแต่คู่สัญญาฝ่ายซึ่งจะพึงถูกยึดหน่วงหรือถูกบังคับใช้เงินนั้นจะอยู่ในฐานะเป็นผู้ของตักทมิให้ยกขอลายมือชื่อปลอม หรือขอลงลายมือชื่อโดยปราศจากอำนาจ เช่นนั้น ขึ้นเป็นข้อต่อสู้ ตามตัวอย่างในมาตรา ๕๐๕ วรรค ๒ หากปรากฏว่า ลายมือชื่อของม่วงที่สลักหลังตั๋วแลกเงินโอนให้ชวานั้น ไม่ใช่เป็นลายมือชื่อของม่วงที่แท้จริง หากแต่เป็นลายมือชื่อปลอมเช่นนี้ แม้ว่าชวาจะรับโอนตั๋วแลกเงินนั้นมาโดยสุจริต ชวาก็ไม่อาจอาศัยการที่ตนรับโอนตั๋วแลกเงินไว้โดยสุจริตนั้นมาเรียกร้องให้ค่า แกง เขียว และม่วง ต้องรับผิดชอบใช้เงินตามตั๋วแลกเงินนั้นได้ไม่ เพราะลายมือชื่อของม่วงที่สลักหลังโอนตั๋วแลกเงินให้กับชวานั้น เป็นลายมือชื่อปลอม และหากม่วงเรียกร้องตั๋วแลกเงินคืนจากชวา ชวาก็ต้องคืนตั๋วให้กับม่วงไป ทั้งนี้เพราะบทบัญญัติในมาตรา ๕๐๕ วรรคแรก ได้บัญญัติให้อยู่ในบังคับของมาตรา ๑๐๐๔ ด้วย

ข. กรณีตามบทบัญญัติในมาตรา ๕๑๖

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๕๑๖ บัญญัติว่า

"บุคคลทั้งหลายผู้ถูกฟ้องในมูลตั๋วแลกเงินหาอาจจะยกข้อต่อสู้อันอาศัยความเกี่ยวพันกันเฉพาะบุคคลระหว่างตนกับผู้สั่งจ่ายหรือผู้ทรงคนก่อน ๆ นั้นได้ไม่ เว้นแต่การ โอนจะไ้มีขึ้นด้วยคบคิดกันฉ้อฉล"

ความในมาตรา ๕๑๖ นี้ เป็นบทบัญญัติทำนองเดียวกันกับบทบัญญัติในมาตรา ๓๑๒ และ ๓๑๓ มาตรา ๕๑๖ ไม่ยอมให้มีผู้ที่ต้องรับผิดชอบตามตัวเงิน ยกเอาความเกี่ยวพันส่วนตัวที่มีต่อผู้สั่งจ่าย หรือผู้ทรงคนก่อน ๆ ซึ่งผู้ทรงคนปัจจุบันนั้นไม่ทราบมาเป็นข้อต่อสู้ไม่ เว้นแต่ผู้นั้นจะแสดงให้ปรากฏได้ว่าผู้ทรงคนปัจจุบันรับโอนตัวเงินมากด้วยคบคิดกันฉ้อฉลกับผู้โอน

ตัวอย่าง กรณีช้อคต่อสู้กับผู้สั่งจ่าย

ก. นายของให้ ข. ก. ออกตั๋วแลกเงินสั่ง ข. จ่ายเงินราคาของแก่ ค. เจ้าหนี้ของ ก. โดยให้ ข. รับรองค่านั้นแล้วส่งมอบตั๋วเงินแก่ ค. ปรากฏว่า ก. ฝักใฝ่สัญญาส่งของไม่ถูกต้องตามสัญญา ข. ยกช้อคต่อสู้ไต่ชั้น ก. ได้ก็จริง แต่ถ้า ข. ไม่ใช่เงินตามตั๋วแก่ ค. ค. ฟ้องเรียกเงินจาก ก. ข. ทั้งนี้ ก. และ ข. ต่อสู้ ค. ผู้ทรงโดยสุจริตไม่ได้

ตัวอย่าง กรณีช้อคต่อสู้กับผู้ทรงคนก่อน

โจทก์ฟ้องว่า จำเลยเป็นผู้สั่งจ่าย เช็คและโจทก์เป็นผู้ทรง เช็คดังกล่าว โดย จ. ได้สลักหลังแล้วมอบให้โจทก์ โจทก์นำเช็คเข้าบัญชี แต่ขึ้นเงินไม่ได้ จึงฟ้องขอให้จำเลยชำระ เงินตามเช็ค จำเลยให้การต่อสู้ว่าจำเลยเป็นผู้สั่งจ่าย เช็คพิพาทจริง แต่ยังมีต้นใต้นำออกใช้ จ. ได้ลักเช็คดังกล่าวไป โจทก์ไม่ใช่ผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมาย ไม่มีสิทธิเรียกร้องจากจำเลย โดยจำเลยมิได้กล่าวอ้างต่อสู้ว่า โจทก์รับโอน เช็คนั้นมาโดย คมคึกกับ จ. หรือผู้หนึ่งผู้ใด เพื่อฉ้อฉลจำเลย ทั้งนี้ต้องถือว่าโจทก์ได้รับ เช็คมาโดยสุจริต การที่จ. ผ่ายเคียว เป็นผู้ทุจริต ไม่เป็นช้อคต่อสู้ที่จำเลยจะยกขึ้นไต่ชั้นกับโจทก์ได้ตามมาตรา ๕๐๕ และมาตรา ๕๑๖ จำเลยจึงไม่มีสิทธินำพยานเข้าสืบถามช้อคต่อสู้ เช็คพิพาท เป็นเช็คที่ออกให้แก่ผู้ถือ โจทก์เป็นผู้ถือ จึงนับได้ว่า เป็นผู้ทรง เมื่อโจทก์นำไปขึ้นเงินจากธนาคารไม่ได้ จำเลยก็ย่อมมีหน้าที่ต้องใช้เงินตามเช็คนี้ให้แก่โจทก์ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่

๔๘๐/๒๕๑๔)

อนึ่ง มาตรา ๕๑๖ บัญญัติห้ามมิให้คู่กรณีซึ่งถูกฟ้องตามตั๋วเงิน ยกช้อคต่อสู้เฉพาะตัวที่มีต่อผู้สั่งจ่ายหรือผู้สลักหลังคนก่อน ๆ มาใช้กับผู้ทรงนั้น ห้ามเฉพาะมิให้ยกขึ้นเป็นช้อคต่อสู้กับผู้ทรง ซึ่งเป็นบุคคลที่สามเท่านั้น ฉะนั้น ถ้า เป็นเรื่องระหว่างผู้สั่งจ่ายกับผู้รับเงินเอง หรือระหว่างผู้สลักหลังกับผู้รับสลักหลังยังมีไต่ชั้นตั๋วเงินในให้แก่บุคคลอื่นไป เช่นผู้สั่งจ่ายหรือผู้สลักหลังที่ถูกฟ้องให้รับผิดชอบตั๋วเงินก็ย่อมจะยกช้อคต่อสู้ที่ตนมีต่อโจทก์ผู้รับเงินหรือผู้รับสลักหลังนั้นได้ ทั้งนี้ปรากฏในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๑/๒๕๐๔ โจทก์ฟ้อง เรียกเงินตามเช็คโดยอ้างว่า จำเลยร่วมกันกู้เงินโจทก์โดยจำเลยที่ ๑ เป็นผู้ออกเช็ค จำเลยที่ ๒

สลักหลัง เช็คนั้นให้โจทก์ยึดถือไว้ ทั้งนี้เมื่อจำเลยที่ ๒ ไม่ได้กู้ ยอมยกความปราศจาก
มูลหนี้ขึ้นต่อสู้โจทก์ได้ เพราะเป็นข้อต่อสู้ระหว่างผู้สลักหลังกับโจทก์ ซึ่งเป็นผู้รับสลักหลัง
นั่นเอง ไม่ใช่เอาข้อต่อสู้ระหว่างผู้สลักหลังกับผู้ทรงคนก่อนมาใช้กับโจทก์ จึงไม่ต้องห้าม
ข้อห้ามตามกฎหมายแต่อย่างใด

ตัวอย่างที่ ๒

จำเลยออกเช็คสั่งจ่ายเงินแก่ผู้มีชื่อคนหนึ่ง ต่อมาจำเลยได้ชำระหนี้แก่ผู้มีชื่อ
คนนั้น โดยทำสัญญาประณิประยอมผ่อนใช้ เงินตามเช็ค ซึ่งโจทก์ก็ไต่ลงชื่อ เป็นพยานทว่าขณะ
แสดงว่าโจทก์รู้แล้วว่าจำเลยไม่มีนิสัยสัมพันธ์จะคงใช้เงินตามเช็คแล้ว ฉะนั้น การที่
โจทก์กลับรับเช็คจากผู้มีชื่อกดังกล่าวแล้วนำไปขึ้นเงินต่อธนาคาร จึงเท่ากับโจทก์กระทำ
โดยไม่สุจริต ถือได้ว่า เป็นการคบคิดกันฉ้อฉล โจทก์จึงไม่มีอำนาจนำเช็คฉบับนี้มาฟ้อง
เรียกเก็บเงินจากจำเลยได้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๐๗๖/๒๕๐๗)

เหตุที่กฎหมายลักษณะตัวเงินมีบทบัญญัติยกเว้นหลักกฎหมายทั่วไปที่ว่า "ผู้รับโอน
ย่อมไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอน" ทั้งที่ปรากฏในมาตรา ๕๐๕ วรรค ๒ และ ๓ กับมาตรา ๕๑๖
นั้น ก็เพราะว่าตัวเงินเป็นเอกสารที่ใช้กันในวงธุรกิจการค้า ซึ่งต้องการความสะดวก
รวดเร็ว เป็นเกณฑ์ ประกอบกับกรณีที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับตัวเงินนั้นไม่ใช่จะมีแต่เฉพาะ
ผู้สั่งจ่าย ผู้จ่ายและผู้รับเงินเท่านั้น แต่ยังมีบุคคลอื่น ๆ เข้ามาเกี่ยวข้องกับฐานะ เป็น
ผู้ทรงซึ่งเป็นผู้รับสลักหลังหรือรับโอนตัวนั้น ๆ ด้วย กฎหมายจึงต้องให้ความคุ้มครอง
มิฉะนั้นย่อมจะก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่อบุคคลทั่วไปที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับตัวเงิน
เพราะเกรงว่าจะถูกยกเอาความเกี่ยวพันของคนอื่น ซึ่งตนไม่ทราบมา เป็นข้อต่อสู้ ทำให้
ตนต้องแพ้คดีได้ แต่กระนั้นกฎหมายก็มีเจตนารมณ์จะคุ้มครองแต่เฉพาะผู้ทรงตัวเงินที่
สุจริตเท่านั้น ฉะนั้น ถ้าการโอนซึ่งทำให้ตัวเงินตกมาอยู่ในมือของผู้ทรง เป็นไปด้วยความ
ทุจริตของผู้ทรงก็ดี ด้วยความประมาท เลินเล่ออย่างร้ายแรงของผู้ทรงก็ดี หรือ เป็นไป
ด้วยคบคิดกันฉ้อฉลแล้ว ผู้ทรงก็ย่อมจะไม่ได้ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย

๒.๕ การออกและโอนตั๋วเงินให้ไปในมลหนีอันใด เป็นการชำระหนี้โดยมีเงื่อนไขไม่ใช่การแปลงหนี้ใหม่

โดยปกติแล้วการออกหรือสลักหลังตั๋วเงิน ทำขึ้นเพื่อการชำระหนี้ แต่โดยเหตุที่การชำระหนี้ด้วยตั๋วเงินนั้น ไม่เหมือนกับการนำเงินสดมาชำระหนี้ ซึ่งยอมเสร็จสิ้นได้ทันที ตั๋วเงินนั้น เป็นการชำระหนี้แบบมีกำหนด เวลาที่จะต้องรอไปจนกว่าจะครบกำหนดหน้าตั๋วเงิน ไปขึ้นเงินได้เงินมาแล้ว หนึ่งจึงจะระงับสิ้นไป ถ้านำตั๋วเงินไปขึ้นเงินแล้วไม่ได้รับเงินตามตั๋วเงิน หนึ่งก็ยังไม่ระงับ ฉะนั้น ในกฎหมายลักษณะนี้จึงได้วาง เป็นหลักไว้ในมาตรา ๓๒๑ วรรค ๓ ว่า "ถ้าการชำระหนี้ด้วยออก ด้วยโอน หรือด้วยสลักหลังตั๋วเงินหรือประทวนสินค้า ทำว่าหนึ่งนั้นจะระงับสิ้นไปก็เมื่อตั๋วเงินหรือประทวนสินค้านั้นได้ใช้เงินแล้ว" ทั้งนี้ก็เพื่อความคุ้มครองแก่เจ้าหนี้มิให้เจ้าหนี้ต้อง เสียเปรียบ เพราะอาจไม่ได้รับเงินตามตั๋วเงินนั้นก็ ได้ กฎหมายจึงต้องมีบัญญัติให้ถือว่าหนึ่งระงับก็เมื่อได้มีการใช้เงินตามตั๋วเงินนั้นเสร็จสิ้นแล้ว

ศาลฎีกาได้เคยวินิจฉัยยืนยันหลักดังกล่าวนี้ไว้หลายเรื่องด้วยกัน โดยเฉพาะในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๒๓๓/๒๕๐๒ ถึงข้อความตอนหนึ่งของคำพิพากษาที่ว่า

"เนื่องจากตั๋วเงินเป็นตราสารซึ่งก่อให้เกิดความริบฉีกและชอบระหว่างบุคคล ๓ ฝ่าย เป็นอย่างน้อย เบื้องต้น เป็นเอกสารที่ผู้สั่งจ่ายให้ธนาคารใช้เงินแก่ผู้ทรงและผู้สั่งจ่ายสัญญาว่า ถ้าธนาคารไม่ยอมจ่ายเงิน ผู้สั่งจ่ายยอมให้เงินแก่ผู้ทรง เบื้องกลาง เมื่อธนาคารได้จ่ายเงินตามคำสั่งของผู้สั่งจ่ายแล้ว ย่อมเป็นเอกสารหลักฐานแสดงหนี้สินผูกพันระหว่างผู้สั่งจ่ายกับธนาคาร ซึ่งผู้สั่งจ่ายต้องยอมให้ธนาคารหักเงินที่สั่งจ่ายนั้น จากบัญชีเงินฝากของตน หรือถ้าธนาคารจ่ายเงินตามที่ระบุในเช็คเกินบัญชีเงินฝากของผู้สั่งจ่ายไป แต่อยู่ภายในข้อตกลงระหว่างธนาคารกับผู้สั่งจ่าย ธนาคารย่อมเรียกเรื่องเอาส่วนเกินจากผู้สั่งจ่ายได้ เบื้องปลายเมื่อผู้ทรงได้รับเงินตามเช็คแล้วหนี้เดิมระหว่างผู้สั่งจ่ายกับผู้ทรงยอมระงับไป"

ในกฎหมายลักษณะตั๋วเงินเองก็มีบทบัญญัติกำหนดของ เกี่ยวกันกับบทบัญญัติในมาตรา ๓๒๑ วรรค ๓ ว่า "ถ้าตั๋วเงินไต่ทำขึ้นหรือไต่โอน หรือสลักหลังไปแล้วในมูลหนี้อันใด อันหนึ่ง และสิทธิตามตั๋วเงินนั้นมาสูญสิ้นไป เพราะอายุความก็ดี หรือ เพราะละเว้นไม่ คำเป็นการให้คงตามวิธีใด ๆ อันจะพึงต้องทำก็ดี ทานว่าหนี้เดิมนั้นยังคงมีอยู่ตามหลัก กฎหมายอันแพร่หลายทั่วไป เท่าที่ลูกหนี้มิได้ต้องเสียหายแก่การนั้น เว้นแต่จะได้ตกลงกัน ไว้เป็นอย่างอื่น" (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๐๐๘) ซึ่งหมายความว่า คู่กรณีในมูลหนี้ที่จะบังคับกันได้ตามกฎหมายอยู่แต่เดิมแล้ว ภายหลังได้ออกหรือสลักหลัง ตั๋วเงินชำระหนี้ต่อกัน ต่อมาผู้ทรงซึ่ง เป็นเจ้านั้นไม่ได้นำตั๋วเงินนั้นไปขึ้นเงิน หรือฟ้องร้อง จนกระทั่งตั๋วเงินฉบับนั้นขาดอายุความที่จะฟ้องร้องกันได้ตามเรื่องตั๋วเงิน กรณีดังกล่าวนี้ ผู้ทรงซึ่ง เป็นเจ้านั้นของบุคคลผู้ที่จะต้องรับผิดชอบตามตั๋วเงิน ยังอาจจะนำมูลหนี้เดิมที่มีอยู่ ต่อกันมาฟ้องให้ลูกหนี้รับผิดชอบอีกได้ ในเมื่อมูลหนี้เดิมนั้นยังไม่ขาดอายุความ เว้นแต่จะได้ มีข้อตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น

ตัวอย่าง

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๒๙๕/๒๕๐๘ (ระหว่างนายประภักดิ์ สุนทรภาภา โจทก์ นายเซียง แซ่อึ้งฯ จำเลย)

โจทก์ฟ้องบรรยายว่า จำเลยเป็นหนี้เรื่อง เงินกู้แล้วต่อมาจำเลยได้นำเช็คมา มอบให้โจทก์เป็นการชำระหนี้ แต่ภายหลัง เช็คนั้นขึ้นเงินไม่ได้ โจทก์จึงไม่ได้รับชำระหนี้ โจทก์ทวงถามและบอกกล่าวให้จำเลยชำระแล้ว จำเลยเพิกเฉยเสีย จึงขอให้บังคับ จำเลยชำระหนี้แก่นายโจทก์ ทั้งนี้มิได้เป็นการฟ้อง เรียกเงินตามเช็คแต่อย่าง เดียว แต่ เป็นการ เรียกร้องให้จำเลยชำระหนี้ตามมูลหนี้เดิมที่จำเลยกู้เงินโจทก์ไปอยู่ในตัวด้วย แม้เช็คนี้ขาดอายุความแล้ว แต่หนี้เงินกู้นี้ยังไม่ระงับสิ้นไปตามมาตรา ๓๒๑ วรรคท้าย โจทก์จึงฟ้อง เรียกหนี้เงินกู้เดิมนี้ไต่ภายใต้อายุความ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๔๘/๒๕๑๐ (ระหว่างนายเจ็ก ผลิตกร กับพวกโจทก์
นายออย คำเท็ง กับพวกจำเลย)

โจทก์บรรยายฟ้องถึงมูลหนี้เดิมซึ่ง เป็นเรื่องที่จำเลยเอา เงินของโจทก์ไปใช้
เป็นประโยชน์ส่วนตัว แล้วจำเลยทำหนังสือรับสภาพหนี้ทำสัญญาจะใช้ เงินให้โจทก์จนครบ
โดยจำเลยจักให้มีจำนวน เป็นประกันหนี้รายนี้ รวม ๓ ราย ส่วนที่เหลือจำเลยได้ออก
เช็คส่งจ่ายเงิน เมื่อถึงกำหนดโจทก์นำ เช็คไปขึ้นเงินไม่ได้ โดยธนาคารปฏิเสธว่า
เงินในบัญชีไม่พอจ่าย โจทก์ได้ทวงถามให้จำเลยชำระหนี้ทั้งหมดตามหนังสือรับสภาพหนี้
จำเลยเพิกเฉย โจทก์จึงฟ้อง เรียกร้องให้จำเลยชำระหนี้เพียงบางส่วนเท่าจำนวนที่
จำเลยชำระหนี้ให้โจทก์ด้วย เช็คดังนี้ เห็นได้ว่าฟ้องของโจทก์เป็นฟ้อง เรียกร้องให้
จำเลยชำระหนี้ตามมูลหนี้เดิมที่จำเลยชำระหนี้โจทก์ด้วยเช็ค แต่โจทก์ไม่ได้รับเงิน
ตามเช็ค หากฟ้อง เรียกเงินตามมูลหนี้แห่ง เช็คแต่เพียงอย่างเดียว ไม่ เมื่อความจริง
โจทก์ยังไม่ได้รับเงินตามเช็ค แม้จะเป็นเพราะ เช็คขาดอายุความแล้วก็ตาม หนี้เดิม
ตามจำนวนที่จำเลยชำระด้วยเช็คก็หาระงับไปไม่ โจทก์มีสิทธิ เรียกร้องให้จำเลยชำระหนี้
เดิมที่ค้างชำระได้อยู่ และสิทธิ เรียกร้องตามมูลหนี้เดิมที่มีอายุความ ๑๐ ปี ตามประมวล
กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๖๔ ฟ้องโจทก์จึงไม่ขาดอายุความ

ดังนั้น เมื่อพิจารณาความในมาตรา ๓๒๑ วรรค ๓ และมาตรา ๑๐๐๕ แล้ว
ย่อมเห็นได้ว่า การออกและโอนตั๋วเงินเพื่อชำระ มูลหนี้อันใดอันหนึ่งนั้น แท้จริงแล้ว
เป็นการชำระหนี้โดยมีเงื่อนไขนั่นเอง เงื่อนไขที่ว่าก็คือ ตั๋วเงินนั้นต้องได้ใช้เงินแล้ว
หนี้จึงจะเป็นอันระงับสิ้นไป การที่เจ้าหนี้ยอมรับชำระหนี้ด้วยตั๋วเงิน จึงมิได้ เป็นการ
แปลงหนี้ใหม่ จากหนี้เดิมมา เป็นหนี้ตามสัญญาตั๋วเงินไม่

ศาลฎีกาได้เคยวินิจฉัยยืนยันหลักดังกล่าวนี้ไว้หลายเรื่องแล้วดังนี้
คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๒๔๘/๒๕๐๓ (ระหว่างนายประสิทธิ์ แคงซัน โจทก์
กองมรดก นายวิจิตร รัตนกุล เสรี เรืองฤทธิ์ จำเลย)

ลูกหนี้กู้เงินโจทก์ไปโดยทำหลักฐานเป็นหนังสือให้ไว้ หลังจากนั้นลูกหนี้คนนั้น
ออกเช็คเพื่อชำระหนี้ให้โจทก์แล้ว ขอรับหลักฐานการกู้เงินคืนไป เช่นนี้ มิใช่ เป็นกรณีที่

คู่สัญญา ได้ทำสัญญา เปลี่ยนสิ่งซึ่ง เป็นสาระสำคัญแห่งหนี้แต่ประการใด เพราะหนี้ที่มีต่อกัน
 อยู่ นั้น มิได้มีสิ่งใด เปลี่ยนแปลงไป ฉะนั้น จึงมิใช่ เป็นการแปลงหนี้ใหม่ เมื่อปรากฏว่า
 ลูกหนี้ตาย เชื่อกของลูกหนี้ นั้นยังขึ้นเงินไม่ได้ หนี้จึงยังหารงับไปไม่ได้

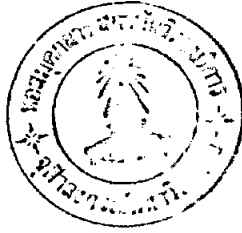
คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๗๕๑/๒๕๑๗ (นางลม่อม ศิลป์ศรีชัย โจทก์ นายยง เกียรติ
 มหากิจศิริ กัมพวง จำเลย)

จำเลยตกลงซื้อที่ดินและสิ่งปลูกสร้างจากโจทก์ โดยให้โจทก์อาศัยอยู่ในสิ่ง
 ปลูกสร้างอีก ๒ เดือน โจทก์ยอมให้จำเลยชำระราคาบางส่วน ราคาส่วนที่เหลือจำเลย
 จ่ายเช็คลงวันที่ล่วงหน้า ๒ เดือน ให้โจทก์ไว้ ต่อมาโจทก์จำเลยขอให้พนักงานที่ดินทำ
 สัญญาซื้อขายจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ในที่ดินให้โจทก์ ระบุว่าโจทก์ได้รับเงินค่าที่ดินเสร็จ
 เรียบร้อยแล้ว แต่เมื่อโจทก์นำเช็คไปขอรับเงิน ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินอ้างว่า
 เช็คพ้นกำหนดการจ่ายเงิน ดังนั้นโจทก์จำเลยจึง เจตนาจะผูกพันกันตามสัญญาซื้อขาย
 ฉบับเดิมต่อไปตามเงื่อนไข เรื่องให้โจทก์มีสิทธิอยู่อาศัยในสิ่งปลูกสร้างแล้ก เปลี่ยนกับการ
 ผ่อนระยะเวลาชำระค่าที่ดินที่ยังมิได้ชำระ การทำสัญญาซื้อขายจดทะเบียนต่อ
 พนักงานเจ้าหน้าที่ เป็นเพียงพิธีโอนกรรมสิทธิ์ให้ถูกต้องตามกฎหมายเท่านั้น หากได้มีเจตนา
 จะแปลงหนี้หรือยกเลิกสัญญาฉบับเดิมไม่ เมื่อจำเลยมิได้เสียหายเนื่องจากการที่โจทก์
 มิได้นำเช็คไปรับเงินตามกำหนด และไม่ขอตกลงกันไว้ เป็นอย่างอื่น กรณีจึงต้องควย
 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๒๑ และ ๑๐๐๕ จำเลยต้องรับผิดชำระราคา
 ที่ดินที่ยัง เหลืออยู่

๒.๖ วัตถุประสงค์แห่งหนี้ในตั๋วเงินต้อง เป็นเงินอันมีจำนวนแน่นอน

ข้อนี้จะ เห็นได้จากรายการของตั๋วเงินชนิดต่าง ๆ ในมาตรา ๕๐๔, ๕๔๓ และ
 ๕๔๔ ที่ระบุให้ใช้ เงินจำนวนแน่นอน คือสิ่งที่เป็นเงินตราใช้ชำระหนี้ได้ตามกฎหมาย จะ
 เป็นพันธบัตรหรือทองคำอะไรอื่นไม่ได้ คงใช้เฉพาะวัตถุประสงค์แห่งหนี้ที่เป็นเงินตรา เท่านั้น

จำนวนเงินที่ลงในตั๋วเงินจะเป็นเงินไทยหรือ เงินตราสกุลต่างประเทศก็ได้
 ถ้า เป็นเงินตราต่างประเทศ จะกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนเป็นเงินไทยไว้ด้วยก็ได้ หรือ

จะให้คิอัคราแลก เปลี่ยนตามวิธีการที่ระบุไว้ก็ได้ ถ้าไม่ระบุไว้ก็ต้องคิอัคราแลก เปลี่ยน
เงิน ณ สถานที่และในเวลาที่ใช้เงิน

อนึ่ง การเขียนจำนวนเงินลงในตั๋วเงิน มักนิยมเขียนเป็นตัวเลขและตัวอักษร
อย่างละแห่ง ถ้าตัวอักษรและตัวเลขไม่ตรงกัน ก็ต้องพิจารณาถึงเจตนาที่แท้จริงก่อน ซึ่ง
อาจทราบได้จากมูลหนี้เดิมที่ได้ออกตั๋วเงินเพื่อชำระมูลหนี้นั้น ถ้าไม่สามารถทราบเจตนา
อันแท้จริงได้ จึงถือเอาตามตัวอักษร (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๒)
แต่ในทางปฏิบัติแล้ว ถ้าจำนวนเงินในตั๋วเงินที่เป็นตัวเลขและตัวอักษรไม่ตรงกัน ผู้จ่าย
เงินตามตั๋วจะปฏิเสธการจ่ายเงินโดยคืนตั๋วเงินให้ผู้ตรงไป เพราะผู้จ่ายไม่อาจรู้ได้ว่า
ผู้สั่งจ่ายตั๋วเงินมีความประสงค์อย่างไรแน่